

vikling ikke har haft Øje herfor, at den under sin Udvikling op gennem det 19de og 20de Aarhundrede har skabt en Arbejderstand, som ikke føler den naturlige Arbejdsglæde paa samme Maade som andre Befolkningsklasser, fordi den altid har Udsigt til kun at blive Lønarbejdere, fordi den føler, at dens Arbejde i Virkeligheden for Produktionen, for Arbejdsgiveren, kun er en Produktionsomkostning paa samme Maade som Maskinen i den storindustrielle Bedrift, idet Storindustriens, Maskinindustriens Specialisering bevirker, at den enkelte Arbejder kommer til at føle sig som et lille bitte Hjul i hele den store Mekanisme i Stedet for at føle sig som en levende Del i Produktionen, og at det igen bibringer Arbejderstanden den Opfattelse: hvad nytter det, om vi gør den størst mulige Indsats i Produktionen? det fører dog kun til, at de, der ejer Bedrifterne, Aktieselskaberne, faar en saa meget større Dividende, naar Aaret er forbi. Det er ganske klart, at de Forhold, jeg her har berørt, er demoraliserende for Arbejderstanden, og det er lige saa klart, at de i det lange Løb vil betyde økonomisk Ruin for Samfundet. Men naar det er Tilfældet, er det klart, at der maa gribes ind paa dette Omraade, og det nytter ikke, at man fra andre Befolkningsklassers Side, fra Arbejdsgivernes Side, forarges over, at der hos den danske Arbejderstand er Mangel paa Arbejdsmod, som man kalder det; det nytter ikke, naar selve det industrielle System, man staar i Spidsen for, medvirker til, at en saadan Mangel paa Arbejdsmod opstaar. I Arbejderspørgsmaalet har det nuværende industrielle System spillet Fallit, forsaavidt som man med Rette kan fordre af et Erhvervssystem, at det skal faa de forskellige Faktorer til at samarbejde, som er en Nødvendighed for Produktionens heldige Udvikling.

For næsten et Aar siden blev der af den daværende Statsminister rettet en Opfordring til Arbejdernes og Arbejdsgivernes Organisationer om at træde sammen til Drøftelse af, hvilke Foranstaltninger det vilde være rimeligt at træffe i Anledning af de Forhold, jeg her har nævnt, og der blev den Gang givet Tilsagn fra Arbejdsgivernes Side om, at man vilde drøfte Spørgsmaalet om Arbejdernes Andel i Bedrifternes Udbytte og Ledelse. Dette Tilsagn blev senere fornyet gennem Paaskeforliget. Efter næsten et Aars Forløb foreligger der imidlertid ikke noget Resultat, og man kan vel sige, at man i den ubetænksomme Tale, som Arbejdsgiverforeningens Formand forleden holdt, sporer en dulgt Fryd herover. Nu er der for et Par Dage siden af

de samvirkende Fagforbund fremsat et Forslag om Bedriftsraad i Industrien, og dette Forslag er altsaa tænkt som Forhandlingsgrundlag overfor Arbejdsgiverforeningen.

Jeg tror, det vilde være af overordentlig Betydning, om den højtærede Regering, forinden disse Forhandlinger finder Sted, tilkendegiver, i hvilken Retning dens Sympatier gaar; for det er jo ikke saaledes, at denne Sag kun angaar Arbejderne og Arbejdsgiverne. I den Henseende var jeg meget bedrøvet over at høre, at den højtærede Handelsminister i sine Udtalelser i Gaar ikke var kommet længere i sine sociale Synspunkter end til at mene, at det var en af de Friheder, Erhvervene havde, at de kunde organisere sig saa fast og saa omfattende som muligt, og at disse Organisationers Virksomhed dernæst var noget, som alene angik Organisationerne selv. Dette Synspunkt er efter min Mening farligt: at Arbejdsgiverne og Arbejderne kan organisere sig, som de vil, og at disse to Repræsentationer saa har en hellig Ret til at bekæmpe hinanden saa meget, de vil, uden at Samfundet skal gribe ind. Det er ogsaa et Synspunkt, som det Parti, den højtærede Handelsminister nu tilhører, aldrig har været Tilhænger af. Som sagt, jeg tror, det vilde have Betydning, om den højtærede Regering vilde give til Kende, om den har Sympati for et Systemskifte med Hensyn til Forholdet mellem Arbejderne og Arbejdsgiverne.

Maa jeg om selve Sagen, altsaa om Arbejdernes Andel i Bedrifternes Ledelse og Udbytte, sige, at baade det danske Socialdemokrati og Arbejdernes Organisationer her i Danmark øjensynlig har orienteret sig i en ganske bestemt Retning. For et Par Aar siden kunde man endnu en Gang imellem høre fra Arbejdernes Repræsentanters Side, at man netop ønskede gennemført en Andel for Arbejderne i Bedrifternes Ledelse og Udbytte; men i det sidste Aar har man aldrig hørt en Socialdemokrat udtale dette, man hører kun Tale om, at der ønskes en Ret til Andel i Bedrifternes Ledelse. Det er klart, at denne bestemte Orientering er foregaaet under Paavirkning af, hvad der er sket i andre Lande, hvor man har paabegyndt en Lovgivning paa dette Omraade. I Tyskland og Østrig har man allerede gennemført Love om Arbejdernes Andel i Bedrifternes Ledelse og indrettet de saakaldte Bedriftsraad, som for øvrigt har en meget stor Myndighed indenfor de enkelte Bedrifter. I den Betænkning, som for et Aars Tid siden blev afgivet af Fler-